

Ochrona środowiska przyrodniczego tematem XIII Poznańskich Dni Techniki (28 V — 2 VI 1984 r.)

Rezultatem intensywnego uprzemysłowienia oraz stopniowej i systematycznej urbanizacji kraju w okresie ostatnich 40 lat jest stale zwiększanie się zużycia wody na cele przemysłowe i komunalne, zwiększenie ilości ścieków i odpadów oraz zwiększenie się proporcjonalnie do ilości zużytych surowców energetycznych emisji do atmosfery pyłów i gazów. Ponieważ działalności tej nie towarzyszyły dotąd kompleksowe inwestycje w zakresie budowy filtrów, oczyszczalni ścieków i urządzeń do utylizacji odpadów, to obecnie występuje niespotykane dotąd w naszym kraju zanieczyszczenie środowiska, powstawanie obszarów zagrożenia ekologicznego oraz regionów o znacznych deficytach wody. Oczywiście jest sprawą, że działania związane z zahamowaniem postępującego zanieczyszczenia środowiska — które według wielu ocen pogłębiać się będzie do 1990 r. — prowadzone muszą być kompleksowo przez wszystkie jednostki naukowe, organizacyjne i gospodarcze. Jednak decydujące znaczenie dla poprawy stanu czystości środowiska w naszym kraju będzie miała przede wszystkim działalność zakładów przemysłowych i jednostek związanych z intensywnym rolnictwem, gdyż wywierają one największy wpływ na stan środowiska, oraz administracji państwowej, koordynującej działania jednostek gospodarczych w zakresie prowadzenia działań zmierzających do systematycznego ograniczenia ujemnego oddziaływania na środowisko, a także inicjującej i finansującej obecnie szereg badań naukowych związanych z szeroko pojętą ochroną środowiska. Z powodu wieloletnich zaniedbań przy jednoczesnym braku środków służących realizacji chociażby podstawowych zamierzeń w zakresie ochrony środowiska konieczna jest m. in. pełna mobilizacja kadry technicznej do działań, które wpłyną na zahamowanie i przeciwdziałanie pogarszaniu się warunków życia całego społeczeństwa. Z tych właśnie

względów członkowie stowarzyszeń naukowo-technicznych przy Radzie Wojewódzkiej Naczelnej Organizacji Technicznej w Poznaniu uznali za niezbędne włączenie jak największej liczby inżynierów i techników z różnych dziedzin gospodarki do aktywnego działania na rzecz ochrony środowiska. W celu umożliwienia kadrze technicznej przedstawienia zarówno dotychczasowych osiągnięć, jak i propozycji nowych rozwiązań oraz uczestniczenia w specjalistycznych szkoleniach, np. z zakresu ekologicznych podstaw eksploatacji zasobów przyrodniczych, Rada Wojewódzka Naczelnej Organizacji Technicznej w Poznaniu zorganizowała w dniach 28 V—2 VI 1984 r. XIII Poznańskie Dni Techniki POZTECH '84 pod hasłem „Ochrona środowiska—zagrożenia—przeciwdziałania”.

W ramach Dni Techniki na konferencjach, sympozjach, spotkaniach branżowych, wystawach, giełdach oraz podczas dni otwartych zakładów pracy przedstawiono szereg zagadnień związanych z ochroną zasobów wodnych, gruntów ornych i leśnych, przystosowaniem nieużytków i terenów zdewastowanych do potrzeb rolnictwa, oczyszczaniem ścieków przemysłowych i komunalnych oraz walki z hałasem na stanowiskach pracy. Na szczególną uwagę zasługuje omówienie w niektórych referatach i dyskusji — poświęconych np. ochronie gleb pól uprawnych i lasów, przyrodniczym konsekwencjom wypalania traw na łąkach i pastwiskach, gospodarce rolnej na terenach przywodnych, ochronie wód powierzchniowych i podziemnych przy stosowaniu barier biologicznych przeciwdziałających eutrofizacji, przyrodniczym warunkowaniom uzdatniania gnojowicy i jej rolniczego wykorzystania lub rolniczemu użytkowaniu terenów chronionych z uwzględnieniem wymagań ochrony środowiska — zagadnień ochrony i użytkowania zasobów przyrody przy zachowaniu równowagi ekologicznej. Ma to szczególne znaczenie dla woj. poznańskiego, gdyż aglomeracja poznańska uznana została Uchwałą Rady Ministrów za jeden z 27 obszarów ekologicznego zagrożenia na terenie naszego kraju (wymienione w załączeniu nr 4 pkt. 4 do Uchwały Rady Ministrów nr 21/83 z dnia 4 marca 1983 r. w sprawie Narodowego Planu Społeczno-Gospodarczego na lata 1983—1985). Należy sądzić, że powierzchnia tego obszaru, na którym głównym problemem jest obecnie zachowanie świata roślinnego i zwierzęcego oraz ochrona gleb, wód i powietrza atmosferycznego, będzie nadal się powiększała ze względu na postępujące pogarszanie się stanu środowiska co najmniej do 1990 r.

Dni Techniki wskazały wyraźnie na krytyczny stan środowiska przyrodniczego woj. poznańskiego i całej Wielkopolski, gdzie zachowanie naturalnych warunków środowiskowych, głównie w wodach powierzchniowych, jest najważniejszym problemem wynikającym z intensywnego rolnictwa. W celu zwiększenia zasobów wodnych oraz bardziej skutecznej niż dotychczas ich ochrony szczególnego znaczenia nabiera poprawne pod względem ekologicznym przygotowanie perspektywicznych planów kompleksowego przyrodniczo-technicznego zagospodarowania całych zlewni. Niedobory wody w Wielkopolsce stwarzają konieczność właściwego pod względem gospodarczym i przyrodniczym jej wykorzystania i zapobiegania marnotrawstwu. Racjonalna gospodarka ograniczonymi zasobami wody w Wielkopolsce musi opierać się obecnie na magazynowaniu wody w zbiornikach retencyjnych w okresach niedoborów, głównie w celach rolniczych. Rozpatrywane są także możliwości przeprowadzenia rekultywacji niektórych jezior poprzez usuwanie osadów (np. Jez. Swarzędzkie) lub sztuczne napowietrzanie (np. Jez. Kierskie), prowadzone są prace nad wdrażaniem nowych oczyszczalni ścieków o większej niż dotychczasowe oczyszczalnie typu BIOBLOK redukcji związków biogenych oraz przystępuje się do realizacji projektów opartych na wykorzystaniu procesów biologicznych w oczyszczaniu lub doczyszczaniu ścieków poprzez kaskady stawów.

W czasie trwania Dni Techniki otwarte zostały także wystawy, m.in. na temat popularyzacji zagadnień ochrony środowiska w zakładach pracy woj. poznań-

skiego oraz wystawa „Plastyka i ekologia” prezentująca prace artystów poznańskich, dla których inspiracją twórczą są występujące zagrożenia przyrody.

Należy podkreślić, że konieczność wysunięcia na czołowe miejsce w planach społeczno-gospodarczych problemów i potrzeb ochrony zasobów przyrodniczych, głównie ochrony wód, stwierdza się także w uchwale Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z dn. 15 XI 1983 r. (nr XX/120/83), będącej wynikiem obrad XX Sesji WRN „Stan, potrzeby i kierunki działań oraz spodziewane efekty w zakresie ochrony środowiska na terenie woj. poznańskiego”. W uchwale tej uznano m.in. za konieczne prowadzenie intensywnej edukacji ekologicznej pracowników zakładów przemysłowych i całego społeczeństwa. Zobowiązano jednocześnie wszystkich prowadzących działalność gospodarczą do przedsięwzięcia środków zmierzających do systematycznego ograniczania ujemnych oddziaływań na środowisko poprzez inicjowanie i wdrażanie zmian technologii produkcji, stosowanie zamkniętych obiektów wody, modernizację, rozbudowę lub budowę nowych obiektów oraz właściwą eksploatację istniejących urządzeń ochronnych oraz zorganizowanie lub wzmocnienie istniejących zakładowych służb ochrony środowiska i zapewnienie im własnego zaplecza badawczo-laboratoryjnego. Dla środowiska przyrodniczego i gospodarki całej Wielkopolski niezwykle istotny jest fakt, że problem realizacji projektu wykorzystania tzw. rowu poznańskiego w celach energetycznych, jako sprzeczny z interesem społeczno-gospodarczym, uznany został za ostatecznie zamknięty.

Krzysztof Kasprzak